

Flygtningenævnets baggrundsmateriale

Bilagsnr.:	399
Land:	Syrien
Kilde:	Landinfo
Titel:	Temanotat. Syria: Identitetsdokumenter og pass
Udgivet:	14. november 2013
Optaget på baggrundsmaterialet:	28. november 2013

Temanotat

Syria: Identitetsdokumenter og pass

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) skal som faglig uavhengig enhet innhente og analysere informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos rapporter og temanotater er basert på opplysninger fra både åpne og anonyme kilder. Opplysningene er innsamlet og behandlet i henhold til kildekritiske standarder.

Informasjonen som blir lagt fram i rapportene og temanotatene, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos rapporter og temanotater er heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

© Landinfo 2013

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.

Alle henvendelser om Landinfos rapporter kan rettes til:

Landinfo
Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon

Storgata 33 A

Postboks 8108 Dep

N-0032 Oslo

Tel: 23 30 94 70

E-post: landinfo@landinfo.no

www.landinfo.no

SUMMARY

Before the outbreak of the civil war in 2011, Syria had a functioning population registry covering all citizens. Official identity documents and passports were issued on request after checking applications against the population registry and other identity documents possessed by the applicants. The civil war has led to a weakening of control measures, and an increase in documents issued irregularly or on false identities. Another result of the civil war is that public institutions responsible for issuing identity documents have ceased to function in parts of the country. In government controlled areas it is still possible to have identity documents issued. However, for some it is impossible or dangerous to approach these public institutions.

SAMMENDRAG

Før borgerkrigen brøt ut i 2011, hadde Syria et fungerende folkeregister som omfattet alle statsborgere. Offentlige identitetsdokumenter og pass ble utstedt etter søknad og kontroll av underlagsdokumenter og folkeregistrerte opplysninger. Borgerkrigen har ført til en svekkelse av kontrollrutinene, og man ser stadig flere eksempler på at offentlige dokumenter utstedes på uriktig grunnlag eller med gale personopplysninger. Borgerkrigen har også ført til at offentlige kontorer som utsteder identitetsdokumenter og pass, har sluttet å fungere i deler av landet, men det er fremdeles mulig å få utstedt identitetsdokumenter i regjeringskontrollerte områder. For enkelte er det imidlertid umulig eller forbundet med fare å oppsøke disse kontorene.

INNHold

1. Innledning	5
2. Pass og identitetsdokumenter – formelle prosedyrer	5
2.1 Pass	5
2.2 ID-kort	6
2.3 Fødselsattester, ekteskapsattester og utskrift av folkeregistrerte opplysninger	7
2.4 Militærbok og militært ID-kort.....	7
3. Endringer som følge av borgerkrigen i Syria	8
3.1 Offentlige kontorer i regjeringskontrollerte områder	8
3.2 Offentlige kontorer i opposisjonskontrollerte områder	9
3.3 Søknad om pass	9
3.3.1 Søknad om pass ved personlig oppmøte	9
3.3.2 Søknad om pass via stedfortreder.....	9
3.3.3 Søknad om pass via ambassade i utlandet.....	10
3.3.4 Forlengelse av passets gyldighetstid	10
3.4 Grenseoverganger	10
3.5 Dokumenter utstedt av opposisjonelle grupper	11
3.5.1 Ambassader overtatt av opposisjonen	12
4. Statsløse kurdere	12
5. Dokumenters notoritet.....	13
6. Referanser	15

1. INNLEDNING

Dette temanotatet omtaler de viktigste offisielle syriske identitetsdokumentene og beskriver prosedyrene for hvordan disse dokumentene anskaffes. Notatet bygger til dels på tilgjengelig skriftlig informasjon og dels på opplysninger samlet inn under informasjonsinnhentingsreiser til Tyrkia og Nord-Irak i april 2013, og til Libanon og Jordan i september 2013.

På publiseringstidspunktet har borgerkrigen i Syria pågått i over to år. Krigshandlingene i landet har medført at offentlige kontorer med ansvar for folkeregistrene og utstedelser av identitetsdokumenter har sluttet å fungere i deler av landet. Dette notatet beskriver derfor både de formelle prosedyrene rundt anskaffelser av identitetsdokumenter (kapittel 2), og hvordan borgerkrigen har påvirket kontrollrutiner samt mulighetene til å anskaffe og fornye identitetsdokumenter og pass (kapittel 3, 4 og 5).

Situasjonen i Syria er uoversiktlig og under stadig endring. Fremstillingene som Landinfos informanter ga i forbindelse med informasjonsinnhentingsreisene i april og september 2013, kan fort bli utdatert. Leseren bør derfor ta hensyn til at opplysningene som presenteres her, representerer situasjonen i Syria på publiseringstidspunktet.

2. PASS OG IDENTITETSDOKUMENTER – FORMELLE PROSEDYRER

Dette kapittelet beskriver hvordan de vanligste offisielle syriske identitetsdokumentene er utformet, og hvilke søknadsprosedyrer man må gjennomgå for å få slike dokumenter utstedt eller fornyet. Mye av informasjonen i dette kapittelet er hentet fra kildemateriale som ble publisert før utbruddet av borgerkrigen i Syria. Informasjon om hvilke endringer borgerkrigen har ført med seg, presenteres i del 3, 4 og 5.

2.1 PASS

Syriske pass utstedt før 2002, var grønne, inneholdt 52 sider og hadde foto limt inn. Gyldighetstiden var fem år, med mulighet for forlengelse to ganger. Den seneste utgaven av syriske pass kom i produksjon i november 2002.¹ Disse passene er mørkeblå og inneholder 48 sider. Foto er preget inn sammen med øvrige personalia. Passet er gyldig i seks år.² Det inneholder informasjon om innehaverens etternavn og fornavn, fars navn, mors navn, fødselsdato, fødested, kjønn, dato og sted for

¹ De første årene ble disse passbøkene produsert i Frankrike og siden individualisert i Syria. I disse passene står teksten «*Imprimerie Nationale France*» inne i passheftet. Siden 2008 eller 2009 har passene blitt produsert i Syria. I disse passene står teksten «*Syrian Product*» (dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, møte september 2013).

² Menn i vernepliktig alder som ennå ikke har gjennomført militærtjeneste, får normalt utstedt pass med kun to års gyldighetstid (Norges ambassade i Amman, møte september 2013; syrisk advokat, møte september 2013).

utstedelse, gyldighetstid, innehaverens nasjonalitetsnummer og innehaverens yrke.³ Passene utstedes av *avdeling for migrasjon og pass (Idarat al-hijra wal-jawazat)*, som er underlagt Innenriksdepartementet (DISCS u.å.; Landinfo 2011, s. 7; Migrationsverket 2012, s. 4).

Søknad om pass leveres inn ved nærmeste kontor tilhørende avdelingen for migrasjon og pass. Det finnes kontorer i alle Syrias 14 provinshovedsteder.⁴ Det er også mulig å søke via en syrisk ambassade i utlandet, eller via en stedfortreder i Syria (se kapittel 3). Avdelingen for migrasjon og pass undersøker om søkeren er etterlyst av sikkerhetstjenestene eller domstolene via et eget elektronisk register over ettersøkte personer. Dersom søkeren finnes registrert i dette registeret, avslås søknaden (syrisk advokat, møte september 2013).

For å få utstedt pass må man fylle ut søknadsskjema⁵, levere inn passfotografier og betale en avgift. Menn i vernepliktig alder som har fått utsatt militærtjenesten på grunn av studier, må i tillegg innhente tillatelse fra militære myndigheter før pass kan utstedes. I tillegg må man legitimere seg. Ifølge en syrisk advokat som Landinfo intervjuet i september 2013, er det tilstrekkelig å legge frem ID-kort eller utskrift av folkeregistrerte opplysninger (*ikhraj qaid*). De som søker via en ambassade i utlandet eller via en stedfortreder, må legge frem utskrift av folkeregistrerte opplysninger. I henhold til kilder som Landinfo tidligere har konsultert, er det også påkrevd med attest fra arbeidsgiver, attest fra fagforeningen hvor vedkommende er medlem (gjelder alle mellom 18 og 60 år) og samtykke fra vernepliktskontoret for alle som er vernepliktige. For barn under 18 år må det foreligge samtykke fra verge som vanligvis er ens far (Landinfo 2011, s. 7; Migrationsverket 2012, s. 4).

Ved søknader om fornyelse må de samme dokumentene fremlegges som ved første gangs søknad, i tillegg til det gamle passet (Landinfo 2011, s. 8).

Om man mister sitt pass, må man fremlegge politirapport som viser at passet er meldt mistet eller stjålet, og en skriftlig erklæring som forklarer hvordan passet kom bort (Landinfo 2012, s. 8; Syrias ambassade i Stockholm u.å.a).

2.2 ID-KORT

Syriske ID-kort utstedes til alle syriske statsborgere over 16 år. Det er obligatorisk å bære ID-kort. De eldre kortene var laminerte i blå, grønn og rosa farge. Mellom 2002 og 2005 ble ID-kortene skiftet ut med et plastkort på størrelse med et bankkort. Disse er grønne og rosa med bilde til venstre og personalia til høyre og på baksiden.⁶

³ Passet skal også inneholde passinnehaverens underskrift, men i praksis mangler av og til underskriften. Det hender også at en annen person enn passinnehaveren har undertegnet (se kapittel 3 og 5) (Norges ambassade i Amman, møte 2013; dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, møte 2013).

⁴ Det er mulig å søke om pass i en annen provins enn der man tidligere fikk utstedt pass. I så tilfelle vil provinskontoret som mottar søknaden, innhente tillatelse til å utstede nytt pass fra det kontoret hvor det forrige passet ble utstedt (syrisk advokat, møte september 2013).

⁵ Søknadsskjemaet skal, i tillegg til søkerens signatur, inneholde fingeravtrykk av venstre lillefinger. Fingeravtrykkene gjenfinnes ikke i selve passet, men lagres elektronisk i egne registre for kontrollformål (Norges ambassade i Amman, møte juni 2013).

⁶ Palestinske flyktninger i Syria benytter samme type ID-kort som syriske statsborgere. Den eneste forskjellen er at det over bildet til venstre står at vedkommende er palestinsk flyktning. Palestinske flyktninger kan også få utstedt reisedokumenter etter samme regelverk og søknadsprosedyrer som syriske statsborgere. Disse betegnes som «Travel Document» / *wathiqat safar* i motsetning til ordinære pass som betegnes som «Passport» / *jawaz safar* (Landinfo 2011, s. 7).

Kortene utstedes av *sivilstatusavdelingen (Idarat al-ahwal al-madaniyya)* i Innenriksdepartementet, som også har ansvar for folkeregistrene. Sivilstatusavdelingen har flere kontorer i hver av Syrias 14 provinser. Søknad om ID-kort innleveres i utgangspunktet der hvor vedkommende er folkeregistrert. I forbindelse med innlevering av søknad må søkeren avgi fingeravtrykk. Kortet har ubegrenset gyldighetstid og erstattes normalt kun ved tap eller skade. ID-kort kan kun erverves i Syria gjennom personlig oppmøte. Det er ikke mulig å søke om ID-kort via ambassader i utlandet, verken ved første gangs søknad eller ved fornyelse på grunn av tap. I forbindelse med søknad om ID-kort må følgende dokumentasjon fremlegges (IRB 2007; Landinfo 2011, s. 7; Migrationsverket 2012, s. 5; syrisk advokat, møte september 2013):

- Ferdig utfylt søknadsskjema
- Passfotografier
- Vergens (vanligvis fars) ID-kort og familiebok (dersom søkeren er under 18 år)
- Politirapport (ved tap og søknad om fornyelse)

2.3 FØDSELSATTESTER, EKTESKAPSATTESTER OG UTSKRIFT AV FOLKEREGISTRERTE OPPLYSNINGER

Sivilstatusavdelingen (*Idarat al-ahwal al-madaniyya*) administrerer folkeregistrene og registrerer fødsler, ekteskap, skilsmisser og dødsfall. Etter registrering av en fødsel, utstedes en egen fødselsattest. Sivilstatusavdelingen kan også utstede utskrifter over folkeregistrerte opplysninger (*ikhraj qaid*) som enten er individuelle eller omfatter samtlige medlemmer av en kjernefamilie, dvs. ektefeller og barn (U.S. Department of State u.å.). Individuelle utskrifter av folkeregistrerte opplysninger må hentes ut personlig. Dersom man befinner seg i utlandet, kan en far, bror eller en advokat i Syria hente ut utskrift på ens vegne (syrisk advokat, møte september 2013).

Ekteskap blant sunnimuslimer, sjiamuslimer og alawitter registreres av egne sharia-domstoler. Disse domstolene har også myndighet til å innvilge skilsmisse. Druserne og de kristne har egne lover og domstoler for dette formålet. Det er ikke mulig å inngå sivile ekteskap i Syria. Domstolene sender melding til sivilstatusavdelingene om endret sivilstand, hvorpå dette oppdateres i folkeregistrene. Sivilstatusavdelingene kan utstede egne ekteskapsattester og skilsmisseattester (Brørby & Hanson 2010; U.S. Department of State u.å.).

Tidligere måtte man oppsøke sivilstatusavdelingen på sitt hjemsted, det vil si stedet hvor man opprinnelig var registrert, for å registrere barnefødsler, dødsfall, ekteskap og skilsmisser. Siden juli 2011 har det blitt mulig å registrere slike hendelser og få utskrifter og attester fra en hvilken som helst sivilstatusavdeling, uten å måtte behøve å reise tilbake til sitt hjemsted. Dette har blitt mulig på grunn av digitaliseringen av folkeregistrerte opplysninger (U.S. Department of State u.å.).

2.4 MILITÆRBOK OG MILITÆRT ID-KORT

Militærtjeneste er i utgangspunktet obligatorisk for alle menn over 18 år. Ved innkalling til sesjon utstedes det en militærbok, som man også beholder etter at man er ferdig med førstegangstjenesten. Idet man påbegynner aktiv tjeneste, leveres

militærboken og ordinært ID-kort inn i bytte mot et militært ID-kort. Når tjenestegjøringen avsluttes, leveres militært ID-kort inn, og man får tilbake sitt ordinære ID-kort, samt militærboken. Militærboken inneholder data om all tjenestegjøring og eventuelle repetisjonsøvelser (Migrationsverket 2012, s. 8-9; U.S. Department of State u.å.).

3. ENDRINGER SOM FØLGE AV BORGERKRIGEN I SYRIA

Borgerkrigen i Syria har ført til at myndighetene har mistet kontrollen over deler av landet. Ved utgangen av oktober 2013 har myndighetene grovt sett fremdeles kontroll over sentrale deler av Damaskus, kystområdene nord for Libanon og deler av provinsene Sweida, Homs, Hama, Idlib og Aleppo. De er også til stede i samtlige provinshovedsteder i landet med unntak av Raqqa, som ble overtatt av opprørere i mars 2013. Områder med kurdisk majoritetsbefolkning langs grensen til Tyrkia i provinsene Hassaka og Aleppo, henholdsvis områdene Jazira (nordøst), Ayn Arab og Afrin (nordvest), blir kontrollert av det kurdiske partiet PYD og deres tilhørende militsgruppe YPG. Øvrige deler av landet kontrolleres av over tusen forskjellige små og store væpnede militser som er i opposisjon til myndighetene (SNAP u.å.; Migrationsverket 2013, s. 4-5).

3.1 OFFENTLIGE KONTORER I REGJERINGSKONTROLLERTE OMRÅDER

Medio oktober 2013 fungerer kontorene tilhørende sivilstatusavdelingen og avdelingen for migrasjon og pass i alle områder som myndighetene fremdeles kontrollerer. I tillegg fungerer disse kontorene i samtlige provinshovedsteder med unntak av Raqqa. Det er dermed fremdeles mulig å registrere fødsler, ekteskap, skilsmisser og dødsfall eller få utstedt identitetsdokumenter og pass på disse stedene. Saksbehandlingstiden for å få utstedt identitetsdokumenter og pass har imidlertid økt betraktelig. Dette har sammenheng med at det nå er langt flere søknader enn tidligere på grunn av borgerkrigen (syrisk advokat, møte september 2013).

For enkelte kan det dog være vanskelig å ta seg til sentrum av de større byene hvor slike kontorer er lokalisert, på grunn av krigshandlingene og de mange kontrollpostene langs veiene. Videre unngår mange å oppsøke offentlige kontorer fordi de har flyktet fra regjeringskontrollerte områder, eller av andre grunner assosieres med opposisjonen og derav frykter reaksjoner fra myndighetene. Dette medfører at enkelte ikke er i stand til å få utstedt pass eller andre identitetsdokumenter, og at de ikke får registrert fødsler, dødsfall, ekteskap eller skilsmisser (møter med KNC, april 2013; syrisk opposisjonsgruppe, april 2013; tyrkisk hjelpeorganisasjon, april 2013; FN-kontor i Amman, september 2013).

Dokumenter kan til en viss grad ordnes via nære familiemedlemmer som opptrer som stedfortredere, men dette avhenger av at noen bringer dokumentene til søkeren i ettertid. Postgangen mellom ulike deler av landet er svært ustabil. Alle registre finnes elektronisk i Damaskus. I prinsippet kan derfor alle dokumenter ordnes derfra (syrisk advokat, møte september 2013).

3.2 OFFENTLIGE KONTORER I OPPOSISJONSKONTROLLERTE OMRÅDER

Utenfor regjeringskontrollerte områder i Syria har sivilstatusavdelingene i mange tilfeller sluttet å fungere. Dermed har ikke lenger befolkningen i området anledning til å registrere fødsler, dødsfall og ekteskap, eller få nye identitetsdokumenter utstedt, med mindre de henvender seg til kontorer i provinshovedstedene som fremdeles er åpne (møter med syrisk opposisjonsgruppe og KNC, april 2013).

Enkelte steder fungerer imidlertid fremdeles sivilstatusavdelingene til tross for at myndighetene har mistet kontrollen. Statsansatte ved sivilstatusavdelingene skal ha videreført sitt arbeide enkelte steder, til tross for at områdene har blitt overtatt av opposisjonelle grupper. Dette har blant annet skjedd i områder som kontrolleres av PYD. I andre tilfeller har utstyr til å produsere identitetsdokumenter blitt overtatt av opposisjonelle grupper. Dette har eksempelvis skjedd i Raqqa og i Madinat al-Thawra ved Assad-demningen på Eufrat, enkelte steder i Idlib-provinsen og enkelte steder i Dara-provinsen. Det er uklart hvilken myndighet disse kontorene opererer under. Det er også uklart hvorvidt det her dreier seg om organisert kriminalitet, dvs. utstedelser av «ekte» dokumenter mot betaling, eller om det er ansatte eller tidligere ansatte ved sivilstatusavdelingene som har fortsatt å utstede dokumenter etter samme regelverk og rutiner som tidligere (møter med en tyrkisk hjelpeorganisasjon, april 2013; diplomater i Ankara, april 2013; FN-kontor i Jordan, september 2013; dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, september 2013).

3.3 SØKNAD OM PASS

Som nevnt tidligere har avdelingen for migrasjon og pass kontorer i alle provinshovedsteder i Syria, og alle er fremdeles operative med unntak av kontoret i Raqqa. På grunn av borgerkrigen meldes det imidlertid nå om stor pågang av syrere som søker om pass. Dette har ført til at behandlingstiden på søknadene har blitt betraktelig lengre enn tidligere. Det er i praksis tre ulike fremgangsmåter man kan benytte for å få pass utstedt. Disse er 1) søknad ved personlig oppmøte ved et av kontorene til avdelingen for migrasjon og pass, 2) søknad via en stedfortreder, eller 3) søknad via en syrisk ambassade i utlandet (Norges ambassade i Amman, møter juni og september 2013; syrisk advokat, møte september 2013).

3.3.1 Søknad om pass ved personlig oppmøte

De formelle prosedyrene rundt søknad om pass, som er beskrevet i kapittel 2.1, er ikke endret. Det betyr at man fremdeles kan søke om pass ved personlig oppmøte. Det er også mulig å søke ved et annet kontor enn der man fikk sitt forrige pass utstedt. I så tilfelle vil kontoret som mottar søknaden, innhente skriftlig tillatelse fra kontoret som opprinnelig utstedte pass til søkeren (syrisk advokat, møte september 2013).

3.3.2 Søknad om pass via stedfortreder

Det er også mulig å søke om pass via stedfortreder. Stedfortrederen må være en slektning. Denne fremgangsmåten benyttes i dag relativt hyppig av syrere som befinner seg utenfor Syria, men som fremdeles har slektninger i Damaskus. Ifølge ambassadens kilder behøver stedfortrederen ingen særskilt skriftlig fullmakt fra søkeren, men kun et ferdig utfylt søknadskjema, passfotografier og kopi av utskrift over folkeregistrerte opplysninger (*ikhraj qaid*). Det er ikke mulig å få utstedt pass uten utskrift av folkeregistrerte opplysninger. Hvis man mangler dette, kan imidlertid

en bror, far eller bemyndiget advokat som befinner seg i Syria, få en slik utskrift utstedt på vegne av søkeren (Norges ambassade i Amman, møter juni og september 2013; syrisk advokat, møte september 2013).

3.3.3 Søknad om pass via ambassade i utlandet

En annen mulig fremgangsmåte er å søke via nærmeste syriske ambassade. Ambassadene tar imot søknader og videreformidler disse til avdelingen for migrasjon og pass i Damaskus. Når søknaden eventuelt er innvilget, utstedes nytt pass som sendes ambassaden, som i sin tur leverer det ut til søkeren. Også her kreves det fremlagt utskrift av folkeregistrerte opplysninger (*ikhraj qaid*).

Det er imidlertid ikke så mange som benytter denne fremgangsmåten i dag. Søknad via en stedfortreder i Damaskus skal være langt vanligere (syrisk advokat, møte september 2013).

Noen er ikke i stand til å få utstedt pass fordi ambassadene spør etter dokumentasjon de ikke kan frembringe. Andre ønsker ikke å kontakte syriske ambassader fordi de assosieres med opposisjonelle grupper (internasjonal hjelpeorganisasjon i Libanon, møte september 2013). Enkelte ambassader har dessuten tilsynelatende sluttet å yte konsulær bistand til alle. Ifølge flere av Landinfos informanter under informasjonsinnhentingsreisen til Tyrkia og Nord-Irak i april 2013, var Syrias ambassade i Ankara stengt. Det syriske konsulatet i Istanbul var åpent, men det var usikkert hvorvidt de fremdeles utstedte pass. Enkelte syriske ambassader i utlandet, for eksempel i USA, utstedte fremdeles pass, men muligens kun til visse grupper (møter med diplomater ved to ulike vestlige ambassader i Ankara, syrisk hjelpeorganisasjon og USAK, april 2013). I Kurdistan Region of Iraq (KRI) er det ingen syrisk ambassade og ingen mulighet for å få utstedt syrisk pass (FN-kontor i Nord-Irak, møte april 2013). De syriske ambassadene i Amman og Beirut er fremdeles åpne og kan bistå med konsulære tjenester, herunder søknad om pass (internasjonal hjelpeorganisasjon i Libanon, møte september 2013; Norges ambassade i Amman, møte juni 2013).

3.3.4 Forlengelse av passets gyldighetstid

Syriske ambassader kan også forlenge gyldighetstiden til pass som har gått ut (møte, syrisk advokat, september 2013). I henhold til informasjon på hjemmesidene til den syriske ambassaden i Stockholm, kom det nye bestemmelser fra det syriske innenriksdepartementet 9. mars 2013 som gjør det mulig å forlenge gyldighetstiden til utgåtte pass ved ambassaden med fire år, under forutsetning av at det ikke har gått mer enn tre måneder siden passets gyldighetstid utløp. Forlengelsen kan kun gjøres én gang, dvs. for én fireårsperiode (Syrias ambassade i Stockholm u.å.b). Den syriske ambassaden i Amman forlenger også gyldighetstiden til utgåtte pass (Norges ambassade i Amman, møter juni og september 2013).

3.4 GRENSEOVERGANGER

Grenseovergangene mot Tyrkia kontrolleres av syriske opposisjonsgrupper på syrisk side av grensen, med unntak av Bab al-Kassab / Yayladağı helt i vest, som fremdeles er under myndighetenes kontroll. Denne grenseovergangen var stengt i oktober 2013. Mot Irak har også grenseovergangene blitt overtatt av opposisjonelle. Helt i nord finnes det to uoffisielle grenseoverganger mot Kurdistan Region of Iraq (KRI), Peshkapor / Simalka og Sahela. Disse benyttes av syriske kurdere som flykter fra

Syria. Øvrige grenseoverganger til Irak er stengt av sentralmyndighetene i Irak.⁷ Grenseovergangene mot Libanon og Jordan er fremdeles under sentralregjeringens kontroll (møter med FN-kontor i Tyrkia, tyrkisk hjelpeorganisasjon og Syrian National Coalition's Assistance Coordination Unit, april 2013; SNAP 2013).⁸

Opposisjonelle grupper som har overtatt grenseoverganger, har opprettet egne "grenseadministrasjoner" med grensevakter som kontrollerer de reisende på syrisk side av grensen. Disse grensevaktene stempler passene til de som reiser inn og ut av Syria. Stemplene er laget av de lokale grenseadministrasjonene og kan skille seg fra offisielle syriske stempler (møter med diplomat ved et vestlig generalkonsulat i Istanbul, tyrkisk hjelpeorganisasjon og USAK, april 2013).⁹

3.5 DOKUMENTER UTSTEDT AV OPPOSISJONELLE GRUPPER

Som nevnt i kapittel 3.2, har sivilstatusavdelingene i områder overtatt av opposisjonelle grupper, fortsatt å operere enkelte steder. Det er imidlertid uklart eksakt hvordan disse kontorene fungerer. Noen steder har ansatte ved sivilstatusavdelingene fortsatt i sine stillinger, eller kontorene har blitt overtatt av lokale opposisjonelle komiteer som arbeider for å opprettholde sivil administrasjon i opprørskontrollerte områder. De som har tatt over sivilstatusavdelingene og utstyr som benyttes til å utstede offisielle identitetsdokumenter, bruker tilsynelatende dette utstyret til å utstede ID-kort og andre typer dokumenter til de som søker eller til de som betaler bestikkelser for å få slike ID-kort utstedt (møter med en tyrkisk hjelpeorganisasjon, april 2013; diplomater i Ankara, april 2013; FN-kontor i Jordan, september 2013; dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, september 2013).

Raqqa ble overtatt av opposisjonelle grupper i mars 2013, og er så langt den eneste provinshovedstaden i Syria hvor myndighetene ikke lenger er representert. Det finnes nå pass i sirkulasjon som er utstedt i Raqqa etter mars 2013, en klar indikasjon på at opposisjonen har overtatt kontrollen med kontoret tilhørende avdelingen for migrasjon og pass i byen og tatt beslag i utstyret som behøves for å utstede pass (syrisk advokat, møte september 2013).¹⁰

Enkelte opposisjonelle grupper har utstedt egne identitetsdokumenter og ulike former for attester som ikke er offisielle. Nordøst i Syria utstedes det bekreftelser på ekteskap av den sivile administrasjonen som PYD har etablert. Dette gjøres formodentlig fordi enkelte har problemer med å registrere ekteskap på vanlig måte. Administrasjonen i PYD-kontrollerte områder utsteder også vandelsattester til statsansatte, som bekrefter at de ikke har begått kriminelle handlinger, og at de har rett til å bo og arbeide på stedet (FN-kontor i Nord-Irak, møte april 2013).

⁷ En av de offisielle grenseovergangene mellom Syria og Irak, Yarubiya / ar-Rabiya ble inntil nylig kontrollert av arabiske opposisjonsgrupper, men ble 26. oktober overtatt av militser tilhørende PYD (Kurd Watch 2013).

⁸ På grenseovergangene kontrollert av opprørsgrupper, fungerer ikke lenger de sentrale dataregistrene til migrasjonsmyndighetene som gjør det mulig å sjekke om reisende har utreiseforbud eller er ettersøkte (tyrkisk hjelpeorganisasjon, møte april 2013).

⁹ Ifølge den tyrkiske forskningsstiftelsen International Strategic Research Organization (USAK 2013) blir de som har grensestempler fra opposisjonelle grupper i sine pass, nektet innreise til Libanon.

¹⁰ Det finnes eksempler på at personer fra Raqqa har kunnet reise inn i Libanon via grenseposter som kontrolleres av sentralmyndighetene i Damaskus, på pass utstedt i Raqqa etter mars 2013. Grensevaktene har i dette tilfellet åpenbart sett gjennom fingrene med at disse passene er utstedt av «opposisjonen» i Raqqa (syrisk advokat, møte september 2013).

Blant de mange opposisjonsgrupperingene som kontrollerer nordlige deler av Syria, er det også enkelte som utsteder egne uoffisielle "identitetsbekreftelser", fødselsattester og ekteskapsbekreftelser til personer som av ulike grunner mangler slike identitetspapirer. Disse dokumentene er vanligvis A4-ark med brevhode, stempel, et pålimt passfotografi og en tekst som bekrefter identiteten til vedkommende. Attestene er ikke ensartede, men har ulik utforming fra sted til sted (møter med diplomater ved to ulike vestlige ambassader i Ankara og tyrkisk hjelpeorganisasjon, april 2013).

3.5.1 Ambassader overtatt av opposisjonen

Den syriske ambassaden i Tripoli i Libya er overtatt av den syriske opposisjonsgruppen Syrian National Coalition. Denne ambassaden forlenger gyldighetstiden til syriske pass. Forlengelsene anerkjennes ikke av syriske myndigheter. Det finnes eksempler på at personer som har fått sine pass forlenget ved ambassaden i Tripoli, senere har fått passene konfiskert ved andre syriske ambassader som er under sentralmyndighetenes kontroll. I Qatar er det åpnet en ny ambassade som også er under kontroll av Syrian National Coalition. Alle andre ambassader var fremdeles under sentralmyndighetenes kontroll våren 2013 (møter med diplomat ved en vestlig ambassade i Ankara, diplomat ved et vestlig generalkonsulat i Istanbul og syrisk opposisjonsgruppe, april 2013). 15. juni 2013 erklærte Egypts president at landet ville kutte alle diplomatiske forbindelser til Syria og trekke tilbake sin chargé d'affaires fra Damaskus (Arab News 2013).

4. STATSLØSE KURDERE

I Hassaka-provinsen nordøst i Syria ble deler av den kurdiske befolkningen fratatt sitt syriske statsborgerskap etter en ekstraordinær folketelling i 1967. I 2008 utgjorde gruppen av statsløse i provinsen anslagsvis over 300 000 personer, hvorav om lag halvparten var registrert i et eget folkeregister i Hassaka som utlendinger (*ajjabi*, fl. *ajanib*), mens den andre halvparten besto av uregistrerte (*maktum*, fl. *maktumin*) (Kurd Watch 2010; Landinfo 2011). I april 2011 utstedte presidenten et direktiv som ga den delen av de statsløse som var registrert som utlendinger, anledning til å søke om syrisk statsborgerskap. Ifølge representanter for Kurdish National Congress (KNC) har om lag 100 000 statsløse kurdere benyttet seg av denne muligheten og fått innvilget syrisk statsborgerskap. De mangler dog fremdeles en del rettigheter som andre syrere har, for eksempel retten til å stemme og retten til å stille som folkevalgt til parlamentet, da disse rettighetene krever minst ti års sammenhengende statsborgerskap.

Det kan ikke søkes om statsborgerskap fra utlandet. Frem til begynnelsen av 2013 måtte man levere inn søknad personlig ved sivilstatusavdelingene i Hassaka-provinsen. Senere har rutinene tilsynelatende blitt endret. Et FN-kontor i Nord-Irak har opplyst at de satt på informasjon som indikerte at det på tidspunktet for møtet med Landinfo (april 2013), ikke var mulig å søke om statsborgerskap, og at ingen hadde vært i stand til å oppgradere sin status fra utlending til statsborger de tre foregående månedene. Ifølge en syrisk advokat som arbeider i Damaskus (møte i Beirut september 2013), kunne statsløse kurdere søke i Hassaka-provinsen, men

måtte reise til Damaskus for å avgi fingeravtrykk og hente nytt syrisk ID-kort. Denne praksisen hadde blitt innført nylig og betød at man ikke lenger kunne ordne statsborgerskap fra Hassaka, men måtte innom Damaskus personlig (KNC, møte april 2013; FN-kontor i Nord-Irak, møte april 2013).

I tiden etter innføringen av det nye direktivet i april 2011, ble de som fikk innvilget statsborgerskap, tvunget til å gjennomføre førstegangstjeneste. Dette førte til at mange valgte å la være å søke om statsborgerskap. I løpet av de siste månedene forut for april 2013 var det imidlertid ingen som hadde blitt innkalt til militærtjeneste i Hassaka (KNC, møte april 2013).

5. DOKUMENTERS NOTORITET

Forut for det væpnede opprøret som startet i 2011, hadde Syria et fungerende folkeregister som omfattet alle statsborgere. Opplysningene i folkeregisteret, utskrifter av folkeregistrerte opplysninger og øvrige identitetsdokumenter utstedt av offentlige myndigheter i Syria, var generelt pålitelige (U.S. Department of State u.å.). For øvrig risikerte offentlige tjenestemenn betydelige straffereaksjoner dersom de bevisst endret folkeregistrerte opplysninger i strid med regelverket, eller utstedte dokumenter på gale premisser. Dette tilsier at omfanget av ekte dokumenter utstedt på gale premisser eller med uriktige personopplysninger, har vært begrenset.

Etter mer enn to år med borgerkrig er det flere indikasjoner på at dette er i ferd med å endre seg, ved at kontrollrutinene har blitt svekket og ved at dokumenter i økende grad utstedes på gale premisser eller uten sentralmaktens godkjenning. Syrere som befinner seg i utlandet eller i opposisjonskontrollerte deler av landet, er ikke alltid i stand til å registrere fødsler, dødsfall, ekteskap eller skilsmisser (internasjonal hjelpeorganisasjon i Libanon, møte september 2013; FN-kontor i Amman, møte september 2013). Dermed blir opplysningene i folkeregistrene stadig mindre presise.

Som nevnt har sivilstatusavdelinger blitt overtatt av opposisjonelle grupper enkelte steder, og disse kontorene har til dels fortsatt med å utstede identitetsdokumenter. I andre tilfeller har opposisjonsgrupper tatt beslag i utstyr som benyttes til å utstede offentlige dokumenter. Det er uvisst hva slags underlagsdokumenter som i den forbindelse kreves fremlagt, og hvorledes søkerens identitet dokumenteres. Det er også vanskelig å slå fast hvorvidt man i konkrete tilfeller står overfor organisert kriminalitet, statsansatte som har fortsatt i sine stillinger eller opposisjonelle grupper som har overtatt utstyr til å utstede identitetsdokumenter (dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, møte september 2013).

En annen indikasjon på mangelfull kontroll er systemet med søknad om pass via stedfortreder. Som nevnt er det mulig å gjøre dette uten at stedfortrederen behøver å legge frem skriftlig fullmakt fra søkeren. En dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman (møte, september 2013) opplyser at man stadig oftere ser at signaturen i syriske pass ikke stemmer overens med innehaverens, eller at signatur mangler. Av og til kan det være stedfortrederen som har undertegnet i passet i stedet for innehaveren.

En annen konsekvens av borgerkrigen i Syria er at korrupsjon brer om seg. Korrupsjon har alltid vært svært utbredt i den syriske statsforvaltningen. Selv forut

for opprøret i Syria var det helt vanlig å betale mindre pengesummer til offentlige tjenestemenn for å få bestemte tjenester utført, herunder utstedelser og fornyelser av offentlige dokumenter. Man betalte med andre ord bestikklser for å få utført tjenester som man i utgangspunktet hadde krav på, eller for å få fortgang i prosessene. Det betød imidlertid ikke at man nødvendigvis kunne kjøpe seg til dokumenter utstedt på gale premisser eller med uriktige personopplysninger. Mange av Landinfos kilder under informasjonsinnhentingsreisene til Tyrkia, Nord-Irak, Libanon og Jordan i april og september 2013, mente imidlertid at summene som måtte betales for å få dokumenter utstedt, hadde økt betraktelig, og at det i dag antagelig er lettere enn tidligere å få utstedt dokumenter på gale premisser eller med gale personopplysninger. I Libanon ryktes det nå at det er mulig å «kjøpe» syriske pass via stedfortredere eller mellommenn i Damaskus både for syrere som befinner seg i Libanon, og for libanesiske statsborgere. Det er også mulig å «kjøpe» syriske ID-kort via kriminelle i Syria. Et annet eksempel stammer fra sivilstatusavdelinger som nå er under kontroll av opprørsgrupper i Idlib og Dara, hvor syriske ID-kort har blitt utstedt med uriktige personalia mot betaling til blant annet palestinere (møter med syrisk aktivist, september 2013; FN-kontor i Amman, september 2013; diplomat ved en vestlig ambassade i Ankara, april 2013; Norges ambassade i Amman, juni 2013; tyrkisk hjelpeorganisasjon, april 2013).

Landinfo har ikke kjennskap til omfanget av falske pass eller andre offisielle syriske identitetsdokumenter.¹¹ En dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman opplyste at man så langt har sett få tilfeller av falske dokumenter. Derimot forekommer enkelte tilfeller av manipulasjon med personaliasidene i ekte pass, falske forlengelser av gyldighetstid etc. Ofte forekommer det også variasjoner i kvaliteten på tegnsett, vannmerke etc. Dette er ikke nødvendigvis en indikasjon på at dokumentene er falske, men kan skyldes at kvalitetskontrollen ved enkelte offentlige kontorer ikke lenger fungerer som den skal på grunn av borgerkrigssituasjonen (dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman, møte september 2013).

¹¹ Ifølge det nordiske politisambandet i Istanbul og et FN-kontor i Tyrkia (møter april 2013), reiste et betydelig antall syriske borgere illegalt inn i Europa med fly via Istanbul på ekte pass med falske viseringer, eller på falske pass med ekte eller falske viseringer. Den vanligste fremgangsmåten var imidlertid å benytte ekte svenske pass utstedt til en annen person enn den reisende. Kildene hadde ingen konkrete opplysninger om omfanget av falske syriske pass.

6. REFERANSER

Skriftlige kilder

- Arab News 2013 (2013, 16. juni). Egypt urges no-fly zone over Syria. *Arab News*. Tilgjengelig fra <http://www.arabnews.com/news/455109> [lastet ned 18. juni 2013]
- Brørby, M. & Hanson, A. C. (2010, mai). *Familielovgivning i Syria. Religiøse lovkilder under et sekulært styre*. Damaskus: Norges ambassade i Damaskus.
Kun tilgjengelig internt på Landdatabasen.
- DISCS, dvs. Document Information System for Civil Status. *Syria. Travel Documents. National Passport*. Zvalle: Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND).
Betalingsstjeneste. Tilgjengelig via Landdatabasen.
- IRB, dvs. Immigration and Refugee Board of Canada (2007, 25. april). *Syria: Procedures to obtain, renew and replace a national identity card*. Ottawa: IRB. Tilgjengelig fra <http://www.refworld.org/docid/469cd6993b3.html> [lastet ned 12. juni 2013]
- Kurd Watch (2010, mars). *Stateless Kurds in Syria. Illegal invaders or victims of a nationalistic policy?* Berlin: Kurd Watch. Tilgjengelig fra http://www.kurdwatch.org/pdf/kurdwatch_staatenlose_en.pdf [lastet ned 11. juni 2013]
- Kurd Watch (2013, 4. november). *Al-Ya'rubiya: YPG captures border crossing*. Berlin: Kurd Watch. Tilgjengelig fra <http://www.kurdwatch.org/?aid=2955&z=en&cure=1009> [lastet ned 8. november 2013]
- Landinfo (2010, 14. oktober). *Syria: Statsløse kurdere – registreringsrutiner, ID dokumenter og rettigheter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://landinfo.no/asset/1456/1/1456_1.pdf [lastet ned 11. juni 2013]
- Landinfo (2011, 20. mai). *De palestinske flyktningene i Syria: Registreringsrutiner og identitetsdokumenter*. Oslo: Landinfo. Tilgjengelig fra http://www.landinfo.no/asset/1630/1/1630_1.pdf [lastet ned 12. juni 2013]
- Migrationsverket (2012, 15. november). *Syrien: Identitetshandlingar och andra officiella dokument*. Norrköping: Migrationsverket. Tilgjengelig fra <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=28940> [lastet ned 12. juni 2013]
- Migrationsverket (2013, 30. mai). *Syrienkonflikten. Säkerhetsstyrkor, rebellgrupper & andra miliser*. Norrköping: Migrationsverket. Tilgjengelig fra <http://lifos.migrationsverket.se/dokument?documentSummaryId=30431> [lastet ned 18. juni 2013]
- Syrias ambassade i Stockholm (u.å.a). *Al-wathaiq al-matluba lil-husul ala jawas safar badal an mafqud [Dokumenter påkrevd for å få nytt pass til erstatning for et tapt]*. Stockholm: Syrias ambassade i Stockholm. Tilgjengelig fra www.syrianembassy.se/arabiska/Docs/p3.pdf [lastet ned 12. juni 2013, dokumentet er ikke lenger tilgjengelig på nettet]
- Syrias ambassade i Stockholm (u.å.b). *Ta'mim bi-khusus tamdid jawazat as-safar tariikh 9/3/2013 [Kunngjøring om forlengelse av pass datert 9/3/2013]*. Stockholm: Syrias ambassade i Stockholm. Tilgjengelig fra <http://www.syrianembassy.se/arabiska/Docs/pn.pdf> [lastet ned 11. juni 2013]
- SNAP, dvs. Syria Needs Analysis Project (u.å.). *Syria Needs Analysis*. Genève: ACAPS (The Assessment Capacities Project). Tilgjengelig fra: <http://www.acaps.org/en/pages/syria-snap-project> [lastet ned 1. november 2013]
- SNAP, dvs. Syria Needs Analysis Project (2013, september). *Syrian border crossings*. Genève: ACAPS (The Assessment Capacities Project). Tilgjengelig fra http://www.acaps.org/reports/downloader/syrian_border_crossings_september_2013/51/syria [lastet ned 1. november 2013]

- U.S. Department of State (u.å.). *Syria reciprocity schedule*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra http://travel.state.gov/visa/fees/fees_5455.html?cid=9712 [lastet ned 13. juni 2013]

Muntlige kilder

- Diplomater ved to ulike vestlige ambassader i Ankara. Møter i Ankara 16. april 2013.
- Diplomat ved et vestlig generalkonsulat i Istanbul. Møte i Istanbul 10. april 2013.
- Dokumentekspert ved en vestlig ambassade i Amman. Møte i Amman 29. september 2013.
- FN-kontorer i Jordan. Møter i Amman 30. september og 1. oktober 2013.
- FN-kontor i Tyrkia. Møte i Istanbul 9. april 2013.
- FN-kontor i Nord-Irak. Møte i Erbil 14. april 2013.
- KNC, dvs. Kurdish National Congress. Møte i Erbil 13. april 2013.
- Internasjonal hjelpeorganisasjon i Libanon. Møte i Beirut 25. september 2013.
- Nordisk politisamband i Tyrkia. Møte i Istanbul 9. april 2013.
- Norges ambassade i Amman. Møte i Oslo juni 2013 og Amman 29. september 2013.
- Rådgiver for presidenten i Kurdistan Region of Iraq (KRI). Møte i Erbil 14. april 2013.
- Syrian National Coalition's Assistance Coordination Unit (ACU). Møte i Gaziantep 12. april 2013.
- Syrisk advokat. Møte i Beirut 25. september 2013.
- Syrisk aktivist. Møte i Beirut 27. september 2013.
- Syrisk opposisjonsgruppe. Møte i Istanbul 8. april 2013.
- Tyrkisk hjelpeorganisasjon som organiserer humanitær bistand til syrere. Møte i Istanbul 8. april 2013.
- USAK (International Strategic Research Organization). Møte i Ankara 16. april 2013.